

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

Εις αναζήτηση

της Ρίζας του Ελληνισμού

ΔΩΔΩΝΗ ΚΑΙ ΠΙΝΔΟΣ

Εις αναζήτηση της Ελληνικής ρίζας από το Πελασγικό υπόστρωμα. Η περιοχή μεταξύ Τόμαρου (και του Πτελεού, της δυτικότερης οροσειράς της Ηπείρου από Αμβρακικού μέχρι των κατά την Κέρκυρα τόπων) και άνω ρου του Αχελώου, περί τον αράσσοντα Άραχθο, Μολοσσίς και Αθαμανία και Περραιβία, αρχέγονη έδρα των Δωριέων, κοιτίδα του Ελληνισμού.

[Σελλοί και “Έλλοί” και Έλληνες, σέλας και Ελένη και Γέλας, από αρχική ρίζα Fel(λ)-, βέλος και έλη, ακτίνα θερμού φωτός. Έλλοπία η περιοχή, Ησίοδος Fr. 240 West-Merkelbach. – Ο δρυ-τόμος (cf. Τόμ-ουρος, Τόμ-ουροι) Έλλός, αφ’ ού οι κατά Δωδώνην Έλλοί, και ο πέλεκυς εγκιβωτισμένος στην ιερά δρυ, Φιλόστρατος, *Εικόνες*, II 33].

... περι τήν Ελλάδα τήν αρχαίαν. αύτη δ’ έστιν ή περι Δωδώνην και τόν Αχελῶον. οὔτος γάρ πολλαχού τὸ ρεῦμα μεταβέβληκεν. ᾤκουν γάρ οί Σελλοί ένταῦθα και οί καλούμενοι τότε μὲν Γραικοί νῦν δ’ Έλληνες.

Αριστοτέλης, *Μετεωρολογικά*, A 352a33-b3

[Ιδιαίτερη σχέση Δωδώνης και Αχελώου: οι χρησμοί επιτάσσουν σε κάθε περίπτωση θυσία στον Αχελώο – ώστε να θεωρηθεί ο ποταμός ουσία και σύμβολο κάθε ύδατος, το δε ίδιον όνομά του να χρησιμοποιείται ιερατικά αντί του κοινού ονόματος ως αναφορά παντός ύδατος. Έφορος FrGrH 70F20 Jacoby (= κυρίως Macrobius, Saturnalia, V 18, 6-8). – Ζευς Νάιος και Διώνη Ναία το Δωδωναίο ζεύγος. Πολλά νερά εκεί στους πρόποδες του Τόμαρου το παλαιόν.]

Απορρώξ από αυτό το στέλεχος των περί την Δωδώνη και τον Αχελώο φυλών της Πίνδου ήσαν οι Φθιώτες που στην Ιλιάδα ονομάζονται (οι μόνοι) Έλληνες:

*νῦν αὖ τοὺς ὅσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον
οἳ τ' Ἄλον οἳ τ' Ἀλόπην οἳ τε Τρηχῖν' ἐνέμοντο,
οἳ τ' εἶχον Φθίην ἠδ' Ἑλλάδα καλλιγύναικα,
Μυρμιδόνες δὲ καλεῦντο καὶ Ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί.
Ιλιάς (Κατάλογος), Β 681-4*

Ο Αχιλλεύς, Μυρμιδών Αχαιός, την επισημότερη και ιερώτερη ευχή του την κάνει προς τον μακρινό Δωδωναίο Πελασγικό Δία:

*Ζεῦ Φάνα Δωδωναῖε, Πελασγικέ, τηλόθι ναίων,
Δωδώνης μεδέων δυσχειμέρου, ἀμφὶ δὲ Σελλοί
σοὶ ναίουσ' ὑποφῆται ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι.
ἤμην δὴ ποτ' ἐμὸν Φέπος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἵψαο λαὸν Ἀχαιῶν,*

Ιλιάς Π 233—7

Στην περιοχή αυτή ήταν η αρχέγονη έδρα των Δωριέων. Ανάμνησή της φέρουν τα ονόματα δύο πολιχνών από την τετράπολη της Δωρίδας, Πίνδος και Βοίον. (Στράβων, Θ 4, 602.21-7 Meineke). Βοίον είναι ο τεράστιος ορεινός όγκος που αποτελεί την ραχοκοκαλιά της Στερεάς Ελλάδας, από την νότια Πίνδο μέχρι τον Παρνασσό και την Οίτη (Στράβων, Ζ, Fr. 6, 454.15-25 Meineke). [Σημάδι σε δεύτερο επίπεδο της αρχικής διαμονής και γεωγραφικής τοπολογικής ταυτότητας αποτελούν οι Βοιές (περί την Νεάπολη) του Λακωνικού κόλπου].

[Για τα γεωγραφικά των Δωριέων προ της Καθόδου, και τις μετακινήσεις τους δείτε τις δυο μελέτες μου «Περί Δωρίδος, Α' - ή η Μορφή ως Τόπος» και «Περί Δωρίδος, Β' - ... Ερινεόν ηνεμόεντα: το Πνεύμα των Ορέων, Οικήσεις και Μετοικήσεις, Μοναί και Πρόοδοι», στην σειρά «Ο Χαρακτήρας

της Δωρικής Ταυτότητας του Ελληνισμού», μέρη XII και XIII αντίστοιχα (ανευρίσκονται εύκολα στον ιστότοπο, τμήμα Research Projects”, κατηγορία «Δωρικές Μελέτες». – Οι Δωριείς, ως αυθεντικό Ελληνικό έθνος, ήσαν «κάρτα πολυπλόκητον» φύλο, (Ηρόδοτος I, 56, 2)].

Θα ερευνήσουμε τον χωρολογικό χαρακτήρα της ρίζας του Ελληνισμού, και θα επικεντρωθούμε στην μείζονα και πολυσήμαντη θρησκευολογική και πολιτισμική διάσταση του χώρου που μας παρέχει η Δωδώνη.

Θα παρακολουθήσουμε ιδιαίτερος την μεταστοιχείωση (κατά την θεωρία της τριπλής θρησκευτικότητας) του Δία από την άρρενα αρχή της χθόνιας γονιμότητας (1), στην ανακτορία της απόλυτης δύναμης (2), και τέλος στην Απολλώνια μορφή της Ολυμπιότητας (3).

1/ Οι αρχέγονες Δωδωναίες Πελειάδες, θεωρούμενες αρχαιότερες και της πρώτης Πυθίας Φημονόης, πρώτες από τις γυναίκες τραγούδησαν ιερατικό ύμνο σε εξάμετρα:

Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστί, Ζεὺς ἔσσεται - ὦ μεγάλε Ζεῦ.

Γᾶ καρπούς ἀνίει, διὸ κληζετε ματέρα γαῖαν.

Παυσανίας X, 12, 10

Αμνημονεύτως παμπάλαιος και ο Παμφῶς ὕμνησε με απλή αμεσότητα και επική μεγαλοπρέπεια την σπερματική φύση της αρσενικής γονιμότητας, στην οποία τροφή παρέχει η γη με τον κόλπο της:

... καὶ μὴν καὶ Παμφῶ σοφῶς μὲν ἐνθυμηθέντος ὅτι Ζεὺς εἶη τὸ ζωογονοῦν καὶ δι' οὗ ἀνίσταται τὰ ἐκ τῆς γῆς πάντα, εὐηθέστερον δὲ χρησαμένου τῷ λόγῳ καὶ καταβεβλημένα ἔπη ἐς τὸν Δία ἄσαντος. ἔστι γὰρ τὰ τοῦ Παμφῶ ἔπη:

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν εἰλυμένε κόπρῳ

μηλείη τε καὶ ἰππεΐη καὶ ἡμιονεΐη

Φιλόστρατος, Ηρωικός, p. 301.7-11 Kayser (693 Olearius)

Εδώ ανήκουν η δρύς και ο πέλεκυς.

2/ Στον Όμηρο η ουράνια αντίστιξη προς την χθονιότητα είναι εμφατική:

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων

Ιλιάς Β 412

Cf. Γ 298

Αλλά ο μέγας θεός παραμένει και εντοπισμένος σε ιερούς (υψηλούς συνήθως) τόπους:

Ζεῦ πάτερ, Ἰδηθεν μεδέων, κύδιστε, μέγιστε

Γ 276, Η 202, Ω 308

(όπως Δωδώνης μεδέων στην επίκληση του Αχιλλέα).

Τώρα σύμβολο μεγασθενές είναι ο Κεραυνός. Και έκφρασή της ο Ζεὺς κραδαίνων στην υψωμένη δεξιά τον κεραυνό.

[Για την ταύτιση των δύο αρσενικών αρχών και την αντίστοιχη σύμπτωση της αρχής της γέννησης και της αρχής του θανάτου, δείτε την μελέτη μου "Origin and Nature of Early Pythagorean Cosmogony", pp. 173 sq. and nn. 13-16, in A. L. Pierris, *The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery*, vol. II, *Mystery and Philosophy*].

3/ Η Απολλώνια διάσταση επιβάλλεται δια της Μορφής του Κάλλους. Γυμνότης και σωματική τελειότης του κεραυνοφόρου Διός. Στυλιζαρισμένη μορφή του κεραυνού (π.χ. νομίσματα Ηλείων, Ch. T. Seltman, *The Temple Coins of Olympia*). Ζευσ νεαρώδης της τελειότητας, με στέφανο ανθέων η επιδεικνύων τελεστικά άνθος (δείτε τις τελευταίες μελέτες μου στον ιστότοπο. Ζεύς του Ugento, ανήρ ώριμος το πρόσωπο, σώμα και κόμμωση εφήβου γυμναστικά τετελειωμένου, κραδαίνων στην δεξιά κεραυνό και επιδεικνύων στην αριστερά άνθος.

Εν τέλει η εγκατάλειψη του απειλητικού και επιθετικού Δία υπέρ του δυναμερής μεγαλοπρέπειας του κάλλους. [Cf. e.g. A. B. Cook, *Zeus, A Study in Ancient Religion*, vol. II, *Zeus God of the Dark Sky (Thunder and Lightning)*, pp. 722sq. *Gradual Elimination of the Thunderbolt*, esp. pp. 739sq. and 1222sq.].

Η ανάλυση θα προχωρήσει και στις άλλες διαστάσεις του Δωδωνικού φαινομένου, στον τρόπο της μαντείας και στην σχέση του μαντείου προς τα Απολλώνια μαντεία και μερικά επιχωρικά (π.χ. του Τροφωνίου). Ο συνολικός προσανατολισμός είναι ο κοινός των αναζητήσεων μας χωρολογικών και πνευματικών – εξιχνίαση της ρίζας και του πλαισίου άνθισης του Ελληνικού «θαύματος» στην Δωρική φύση και ουσία του.
